

Fra Uppsala til Nairobi

Kirkenes Verdensråds 5. generalforsamling

AV GUNNAR STÅLSETT

Uppsala '68 er blitt et begrep i internasjonalt kirkeliv. Også Den norske kirke fikk Kirkenes Verdensråd nærmere inn på livet med denne fjerde generalforsamling. Både den omfattende forberedelsesprosess i vår kirke og den geografiske nærhet spilte sin rolle for dette nærmere bekjentskap. Avgjørende var likevel det faktum at selve det teologiske forarbeide fra Geneves side virket sterkt provoserende for norsk kirketenkning, både når det gjaldt forståelsen av den kristne misjon, kirkens vesen og oppgave, kirkens forhold til de store samfunnsmessige problemer og oppgaver samt selve enhetsbegrepet – hva vil kirkelig enhet si. I fokus for debatten her hjemme stod et dokument fra en studiegruppe ved Misjonsskolen i Stavanger. Dette konkluderte med at hvis generalforsamlingen i Kirkenes Verdensråd ga sin tilslutning til den teologi som kom til uttrykk i forberedelsesmaterialet fra staben i Geneve, måtte Den norske kirke ta sitt medlemskap opp til vurdering. Denne rapport vakte snart internasjonal oppsikt. Fra nordisk side ble det i Nordisk Ekumenisk Institutt's regi utnevnt en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utarbeide et alternativ til misjonsdokumentet i seksjon II. Dette dokument spilte en viss rolle ved omformingen av det opprinnelige utkast, slik at det endelige misjonsdokument fra Uppsala '68 bar sterkere preg av å være et uttrykk for en virkelig felles-kristen misjonsforståelse enn stabens utkast, som hadde vært sterkere preget av allmenn humanistiske, sosio-politiske og indre-kirkelige vestlige problemstillinger med liten sans for de milliarder av mennesker som enda ikke har hørt evangeliet.

Misjonsdebatten har fortsatt i og utenfor Kirkenes Verdensråd etter Uppsala. Sentralt står her temaet «Frelse idag» som var samlingsmerket for den store misjonskonferansen i Bangkok i 1972. Andre hovedtemaer i perioden siden Uppsala har vært kampen for menneskerettighetene, kampen mot rasisme og kolonialisme, dialog med ikke-kristne religioner, kirkens ansvar for utviklingshjelp, kampen mot hunger

og for en ny økonomisk ordning, utviklingen av kristen undervisning, et mer menneskelig teknologisk samfunn og en ny modell for de kristnes enhet.

Ikke på noen av disse områder har KV seilt i smult farvann. Reaksjonene fra medlemskirker har tildels vært meget sterke, og det er derfor ikke uten spenning organisasjonens ledelse ser fram til en generalforsamling som skal vurdere arbeidet i perioden siden Uppsala og trekke opp hovedlinjer for en ny sjuårsperiode.

Også fra norsk side imøtesees KVs femte generalforsamling med en viss spenning. Etter Uppsala har kravene om norsk utmelding vært hørt gjentatte ganger og har for første gang fått en talsmann i bispekollegiet med biskop Erling Utne. Bispemøtet har nedsatt en egen komité, med sokneprest Gunnar Trana som formann, som har i oppgave å utrede vår kirkes økumeniske engasjement og særlig spørsmålet om KV-medlemskap. Det er meningen at denne komitès innstilling skal foreligge utpå våren 1976. Generalforsamlingen i Nairobi vil ikke være uten betydning for de konklusjoner komiteen og senere bispemøtet kan komme til å trekke. For alle som står på et kirkeøkumenisk program og som derfor har tatt opp arbeidet på vår kirkes grunn innenfor KV, er Nairobi en ny anledning til å få prøvet hvor holdbart det er å følge en slik linje. For den gruppe innenfor vår kirke som har sagt et klart prinsipielt nei til all kirkeøkumenikk og til KV i særdeleshet, vil Nairobi neppe kunne bidra til en mer forsonlig holdning, i verste fall kan denne femte generalforsamling ytterligere gjøre arbeidet lett for dem som vil at Den norske kirke skal finne sin egen vei gjennom kristenheten og verden.

Før vi går nærmere inn på en del av hovedtemaene ved generalforsamlingen, kan det være av interesse å gi en del konkrete opplysninger om Nairobi-møtet.

Generalforsamlingen finner sted i tiden 23 november til 10 desember i Kenyatta-senteret i Nairobi. Dette blir den første KV generalforsamling i Afrika. De tidligere fire er holdt i Amsterdam (1948 da organisasjonen ble grunnlagt), Evanston, Illinois (1954), New Dehli (1961) og Uppsala (1968). Opprinnelig var den kommende generalforsamling planlagt holdt i Djakarta, hovedstaden i Indonesia, men sterk motstand fra muhammedanernes side, førte til at KV-ledelsen så det riktigst å finne et annet sted for å unngå ytterligere spenning mellom forskjellige religiøse og politiske grupper i Indonesia.

Hovedtemaet er «Jesus Kristus frigjør og forener». Neppe noe annet tema kunne på samme måte tatt opp i seg spenningen i KVs arbeide siden Uppsala. Kravene har vært sterke, hver gang Sentralkomi-

teen og Eksekutivkomiteen har diskutert temaet, om at man måtte finne formuleringer som fanget opp de viktigste strømninger i medlemskirkene og i organisasjonen. Her står frigjøringsbegrepet i sentrum med all innebygget spenning mellom en «verdslig» og en «åndelig» frigjøring, og enhetsbegrepet utfordres av den kjensgjerning at nettopp kampen for verdslig og åndelig frigjøring kan splitte en tilsynelatende enhetlig kirke.

Formålet med generalforsamlingene i KV er etter konstitusjonen at den skal vurdere arbeidet i foregående sju-årsperiode, trekke opp retningslinjer for den neste periode og velge presidium og sentralkomite. Generalforsamlingen er imidlertid ikke bare et «forretningsmøte» men i voksende grad en feiring av det kristne fellesskap og en fordyping i den felles kristne tro, en fordyping som ikke skjer uten indre og ytre påkjenning for organisasjonen og de enkelte medlemmer.

Vertskapet denne gang er fem medlemskirker: Den anglikanske Church of the Province of Kenya, Den methodistiske kirke i Kenya, Den presbyterianske kirke i Øst-Afrika, Frelsesarmeen og Det øst-afrikanske bispedømme av Det gresk-orthodoxe patriarkat i Alexandria i samarbeid med Det nasjonale kristne råd i Kenya.

Det vil bli omkring 2300 deltagere fordelt slik:

747 delegater som offisielt representerer de 271 medlemskirker – protestantiske, orthodoxe og gammel-katolske. Den romersk-katolske kirke er ikke medlem. Delegationen kommer fra 100 land og er fordelt med 116 afrikanere, 106 asiater, 155 vest-europeere, 109 øst-europeere, 153 nord-amerikanere, 24 latin-amerikanere, 11 fra det karibiske område, 43 fra Australia og Stillehavsoyene og 30 fra Midt-Østen. Mindre kirker har bare en delegat, de større opp til 25.

Den norske kirkes delegasjon består av: biskop dr. Per Lønning, professor dr. Åge Holter, lektor Olga Dysthe, universitetslektor Kjell Skjelsbæk og redaktør Knut Lundby med generalsekretær Gunnar Stålssett som «fraternal delegate», dvs. representant for et samarbeidende organ, i dette tilfelle Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke.

Blant de 747 delegatene blir det 155 kvinner dvs. 20% mot Uppsala 9%, 75 under 30 år dvs. 10% mot Uppsala 4% under 35 år, 300 legmenn dvs. 40% mot 25% i Uppsala.

Omkring 80% av alle delegatene deltar i en KV-generalforsamling for første gang. 39 kirker er for første gang representert ved en generalforsamling, og det er ventet at minst 10 nye kirker vil bli opptatt som nye medlemmer.

Den største andel av delegatene kommer fra de reformert-presbyterianske kirker. De konfesjonelle familier er ellers representert antallsvis i denne rekkefølge: lutherske, russisk-orthodoxe, unerte, metodister, anglikanske, gresk-ortodoxe, baptister, andre.

Forøvrig venter en 130 såkalte «fraternal delegates», representanter for nasjonale kirkeråd og konfesjonelle verdensorganisasjoner som f.eks. Det lutherske Verdensforbund. Videre kommer 90 observatører hvorav den romersk-katolske kirke er representert med 16; og 60

gjester, prominente personer fra Kenya og andre land og representanter for andre religioner deriblant buddhister, hinduer, muslimer, og jøder.

Blant de 120 rådgivere finner en 10 romersk katolske og 10 konservative evangeliske. Hjelpere og stab teller tilsammen 430 personer og kommer fra alle kontinenter.

Blant talerne er Dr. Robert Mc-Afee Brown, en amerikansk presbyteriansk teolog som taler over temaet: «Hvem er denne Jesus Kristus som frigjør og forener?». Fader Cyrille Argenti, fransk orthodox prest, og en amerikansk metodist-teolog John Deschner, taler over temaet «At de alle må være ett . . .». Biskop Mortimer Arias, metodistprest fra Bolivia: « . . . Forat verden skal tro.» Jamaicas statsminister Michael Manley, som også er metodist, har fått oppgaven å tale om «Undertrykkelsens lenker», og den australske biolog Charles Birch skal gjøre rede for temaet: «Skapelse, teknologi og muligheten for at mennesket skal overleve».

Delegatene vil tilbringe mesteparten av tiden i seks seksjoner: Å bekjenne Kristus idag – Hva enheten forutsetter og innebærer – Søken etter fellesskap og den felles søken hos mennesker av forskjellig religion, kultur og ideologi – Utdanning for frigjøring og fellesskap – Urettferdige strukturer og kamp for frigjøring – Menneskelig utvikling – maktens, teknologiens og livskvalitetens tvetydighet. Alle disse temaer er studert på forhånd i medlemskirkene.

Bibelarbeidet vil foregå i mindre grupper på omkring 20 personer. Teksten som er valgt for studium av meditasjon, tar sikte på å belyse og gi rettledning når det gjelder hovedtemaet om frigjøring og enhet i Jesus Kristus.

Ser en alle disse temaer på bakgrunn av arbeidet og ikke minst debatten i KV de siste sju år, er det grunn til å anta at en rekke problemstillinger vil prege diskusjonen i flere seksjoner og i plenum, og sikkert også være med og danne bildet av generalforsamlingen i presse og massemedia for øvrig:

- Kvinnenes rolle i kirken og i Kirkenes Verdensråd.
- Hvorledes kommer troen til uttrykk i forskjellige kulturområder, hva innebærer troen av forpliktelser når det gjelder handling
- Misjon og evangelisering, resultatene av Bangkok-konferansen og Lausannekongressen.
- En ny internasjonal økonomisk orden, folkenes deltagelse i utvikling(shjelp), overvinning av absolutt fattigdom.
- Åndelig liv, individuell og felles gudstjeneste, ny livsstil
- Den økumeniske bevegelses framtid. Er kirkene villig til en økumenikk som koster?

- Skal KV gi prioritet til teologiske og kirkelige interesser, som f.eks. kristen enhet i motsetning til sosiale og politiske interesser?

På denne bakgrunn er det neppe grunn til å anta at Nairobi blir mindre utfordrende og påkjenningsfylt for tradisjonell kristendomsforståelse og kirketenkning enn Uppsala var det. Den store forskjell ligger imidlertid i at staben i Geneve også i stor utstrekning hadde forberedt alle konklusjoner for Uppsalamøtet i de såkalte utkast for hver seksjon, mens en denne gang har nøyhet seg med å fremlegge et materiale som reiser problemene ved å dokumentere hvorledes personer, grupper, institusjoner og kirker oppfatter oppgavene og er engasjert i løsningen av disse. Et spenningsmoment ligger i om konklusjonene likevel er forberedt, dvs. innebygget i rapporter, valg av talere, gruppeledere osv. Grensen mellom ansvarlig ledelse og manipulasjon er i slike omstridte spørsmål ikke alltid like lett å trekke. Kritikken fra medlemskirker i forbindelse med Uppsala-møtet gir imidlertid grunn til å håpe på en mindre stabs-dominert og en mer deltaker-ledet arbeidsprosess. Avgjørende blir det likevel om Kirkens Herre selv vedkjenner seg dette verk og holder det hele i sin hånd og styrer det til beste for de mennesker og den verden hans kirke skal tjene.

Hvorledes har så de norske delegater forberedt seg til Nairobi-møtet?

Teologisk Nemnd under Mellomkirkelig Råd har oppnevnt 6 studiegrupper som i et års tid har arbeidet med hvert sitt seksjonstema. Delegatene har vært fordelt på disse grupper etter den deltagelse som er ønsket under selve generalforsamlingen. Foruten arbeidsgrupper i Oslo har tre vært i sving i Tromsø, Bergen og Stavanger. Gruppene har vært bredt sammensatt med sikte på teologisk representativitet for vår kirke, samtidig som en har lagt vekt på annen fagkunnskap innenfor de enkelte områder, som utviklingshjelp, fredsarbeide, undervisning osv.

Hver gruppe har levert en rapport fra sitt arbeide. Disse rapporter vil bli studert av samtlige delegater og utgjøre hovedmaterialet for en norsk to-dagers forberedelseskongress noen uker før avreisen til Nairobi. I denne kongressen deltar foruten delegatene, et par representanter for hver av studiegruppene dessuten hele Teologisk Nemnd, Komiteen for Internasjonale Spørsmål og Mellomkirkelig Råd. Tidligere i år har delegatene vært med på en nordisk forberedelseskongress i Västerås i Sverige, arrangert av Nordisk Ekumenisk Institutt med deltagelse også fra sekretariatet i Geneve.

Hensikten med forberedelses-arbeidet har vært å gi delegatene et så vidt mulig gjennomreflektert grunnlag for sin deltagelse i drøftelsene i Nairobi og trekke opp hovedprofilen for det norske engasjement. En så omfattende forberedelsesprosess har ikke vært gjennomført tidligere hos oss.

Mellomkirkelig Råd og Teologisk Nemnd har på sin side gitt bidrag til forberedelsen av den femte generalforsamling ved kontinuerlig behandling av en rekke sentrale tema, både når det gjelder det teologiske grunnlag for kirkens enhet, misjon og evangelisering og sosial-etisk engasjement. Viktige dokumenter i denne sammenheng fra de siste årene er den norske rapporten om temaet «Frelse idag» i anledning Bangkok-møtet, dokumentet om «Økumenisk metodologi» som er oversendt KV og Det lutherske Verdensforbund og en rekke søsterkirker, en utredning om «Kirkenes ansvar for menneskerettighetene», en utredning om «Forholdet mellom forkynnelse og utviklings-hjelp» og en bok om kirkenes forpliktelse overfor den tredje verden.

I forbindelse med verdenskongressen for evangelisasjon i Lausanne i 1974, arrangert av kretsen omkring Billy Graham, har både Teologisk Nemnd og Mellomkirkelig Råd studert dokumentene derfra og gitt sine vurderinger. I vedtaket fra Mellomkirkelig Råd heter det bl.a.:

«Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke har med glede studert den erklæring som i sommer ble sendt ut fra Den internasjonale kongress for verdensevangelisasjon i Lausanne. Den klare vilje til fortsatt misjon og evangelisering som kommer til uttrykk i Lausanne-erklæringen, og den teologiske basis for dette arbeide, slik den er tilrettelagt i erklæringen, er et vesentlig korrektiv til en del av den misjonstenkning som har gjort seg gjeldende i den økumeniske debatt de siste tiår. Samtidig viser erklæringen at de synspunkter på kirkens samfunnsengasjement som er kommet fram i økumenisk sammenheng har ført til en mer nyansert tenkning i hele kirken.

Kirkenes Verdensråd har på sitt Sentralkomitémøte i Berlin i august i år uttrykt sin glede over erklæringen fra Lausanne. Sentralkomitéen vedtok også at erklæringen skal inngå i forberedelsesmaterialet til Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Nairobi neste år.

Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke vil i forberedelsen av den norske deltakelse i generalforsamlingen legge vekt på at de bærende idéer i Lausanneerklæringen også kommer fullt til orde i generalforsamlingen og får betydning for Kirkenes Verdensråds kurs.»

Av rapportene fra studiegruppene fremgår det at tiltross for den brede sammensetning og spredning av disse gruppene, gjør det seg gjeldende stor samstemmighet i vurderingen av hovedtemaene i hver av seksjonene. Her skal bare antydes noen synspunkter fra noen av gruppene, samtidig som en får et innblikk i hvordan gruppene har arbeidet.

Studiegruppen i Stavanger har tatt for seg temaet for seksjon I «Å bekjenne Kristus i dag».

I rapporten fra denne gruppen heter det bl.a. at man snart fant ut at det ville være vanskelig å ta for seg alle de spørsmål som reises i forberedelsesmaterialet fra KV. En fant også at flere av spørsmålene var upresise og lite egnet for en samlet fremstilling av emnet. En valgte derfor å ta opp ganske bestemte spørsmål med relevans til de problemene som reises i KV's eget materiale, men samtidig under full frihet til å gi en selvstendig fremstilling av de forskjellige emner og områder. Gruppens medlemmer fikk seg tildelt som oppgave å skrive et notat om forskjellige deler. Disse notatene ble deretter drøftet i samlet gruppe. Dessverre ble det ikke tid til å foreta en ny redaksjon av disse notatene på grunnlag av drøftingene av dem. Bare noen kommentarer ble ført i pennen og oversendes sammen med notatene.

Blant de forskjellige notater fra Stavanger-gruppen er også følgende spørsmål behandlet: Hvordan og hvorledes gjenkjenner vi Jesu Kristi frigjørende og forenende makt i vår verden idag? Hvilke kjennetegn (criteria) har vi slik at vi rett kjenner hans frelsende nærvær og ikke faller for falske messiaser?

Svaret i notatet utformes slik:

«Skal vi finne kriterier for å avgjøre hvor frelsen og hvor Guds rikes krefter er virksomme i dag så må vi søke disse innenfor de manifestasjoner av frelsens virkelighet som vi møter i Jesu egen gjerning og i N.T.s forkynnelse av denne. Falske Messiaser avsløres på at de definerer frelsen på annen måte.

1) Frelsen og Guds rikes nærvær er knyttet til Jesu person og hans gjerning og kan ikke løsrives fra dette.

2) I dag er det Talsmannen, den Hellige Ånd, som ved sin gjerning formidler Gudsrikets virkelighet inn i vår dødsmerkede verden.

3) På samme måte som Jesu liv og gjerning, fordi dette var Gudsriketegn, var av en annen art, en annen kvalitet, enn andre menneskers virke, så er også i dag Åndens frelsende og nyskapende gjerning av en annen art enn all menneskelig virksomhet.

4) Kriteriet på at Åndens frelsende gjerning er tilstede er først og fremst forkynnelse til omvendelse og tro på syndernes forlatelse i Jesu navn. Mt. 3,17, 9,2, konf. Lk. 24.47.

5) Dernest Åndens nyskapende gjerning gjennom helbredelse og demonutdrivelser, der hvor dette skjer i Jesu navn, gjennom de nådegaver som er gitt til menigheten.

6) Tegn på at Gudsrikets frelsende nærvær er tilstede er også medmenneskelige handlinger av sosial og medisinsk art, der hvor disse skjer i Jesu navn.

De handlinger som er nevnt under 5 og 6 er i seg selv ikke frelsende dersom de ikke fører til omvendelse og tro.

Dersom en hevder at almenmenneskelige handlinger som søker å fremme humanitet og mellommenneskelig rettferdighet i seg selv er frelsende, eller er et uttrykk for Guds frelsende nærvær, så ut-

visker en den radikale forskjell mellom vår jordiske virkelighet, her og nå, og Gudsrikets kommende virkelighet.

En forneker da at frelsen beror på en radikal nyskaping av Gud selv, og at delaktigheten i denne nyskapinge formidles gjennom forkynnelsen av evangeliet om syndernes forlatelse i Jesu navn.

Et slikt syn forneker dessuten de impulser til humanitet og medmenneskelighet som springer ut av selve skaperverket, og lovens almene virke i menneskets hjerte Rom. 1-2.

Medmenneskelige handlinger som sikter mot større humanitet er alltid tvetydige. De kan være utført av mennesker som drives til dette av Kristi kjærlighet, som takk for syndernes forlatelse, og kan da oppfattes som tegn på Åndens frelsende nærvær. Men de kan like gjerne ha sin motivasjon i det kall til medmenneskelighet og rettferdighet som fra Skaperens side er nedlagt i menneskets hjerte. Som sådanne er de å forstå som et uttrykk for Guds vilje til å opprettholde sitt skaperverk, men ikke for hans frelsesvilje.»

Gruppen i Bergen har konsentrert seg om seksjon II og temaet «Hva er nødvendig for enhet?». Fra grupperapportens konklusjon saker vi følgende:

«For det første er det ikke noe problematisk å fastslå at den enhet vi søker må gi rom for en ønskelig mangfoldighet og variasjon . . .»

«For det andre finnes der en enhet som består i gjensidig forståelse, forsoning og samarbeid, i hovedsak forstått i psykologiske, sosiologiske og politiske termer. Selvom en slik enhet ofte må etterstrebese og hilses velkommen, må det sies at denne bare kan karakteriseres som «nødvendig». Den er ikke i seg selv en grunnleggende enhet.»

«Det er i forvaltningen av Guds frelse at kirken viser seg å eksistere og å være en. Dette betyr at kirkens enhet har å gjøre med et budskap og forståelsen av dets innhold. Ikke i den forstand at alle kirker og kristne behøver å bruke den samme terminologi, men der er verbale ut-sagn som er uforenlige med en rett forståelse av evangeliet. Det forholder seg således slik at den grunnleggende mangel på enhet i kirken kommer av en forkynnelse av Evangeliet forstått på en feilaktig måte og som derfor ikke er istand til å lede mennesker til fellesskap med Kristus og delaktighet i hans frelse.

Den enhet vi etterstreber krever en vilje i den økumeniske bevegelse til å ta opp de eksisterende forskjeller mellom kirkene slik at disse forskjeller kan fjernes i sannhet. Videre at den økumeniske bevegelses kirker er villig til, å se i øynene og konfronteres med dagens teologiske pluralisme, idet den tar som sin basis den kristne arv og den bibelske åpenbaring av Guds handlinger og budskap.»

«Målet for den økumeniske bevegelse må være at kirker som ikke nå manifesterer seg som en Kirke, skal nå fram til et felles vitnesbyrd, idet de sier: Når vi vitner *således*, da er vi ett, idet vi forkynner med en stemme den ene Frelser og den ene frelse. Det betyr at vi ikke må forråde den målsetting vi finner uttrykt i ordene fra New Dehli:

«Et helt hengivent (fully committed) fellesskap, som har den ene apostoliske tro, forkynner det ene Evangelium, og bryter det ene brød.»

«Vi er takknemlig for alle de alvorlige diskusjoner som har vært ført innenfor den økumeniske bevegelse om lærespørsmål, spørsmål som tidligere og ennå i våre dager skiller kristne fra hverandre.»

«Som konklusjon på våre kommentarer vil vi understreke at disse diskusjoner fortsatt må gis høyeste prioritet for vårt vitnesbyrds skyld.

Praktisk samarbeid i å hjelpe en verden i nød må visselig fremmes, men dette i seg selv helbreder ikke kirkens sår.

Tanken om en kristen konsiliaritet (en økumenisk modell som nå diskuteres innenfor KV. forf.anm.) kan lede kirkene fremover i deres søken etter enhet hvis den tillater at de spørsmål som skiller også kommer klart fram i dagen og leder fram til en sann samstemmighet når det gjelder innholdet av kirkens budskap.

Vi ser imidlertid ikke noe mål i å oppfordre kirkene til å forenes og kristne til å gå inn i felles gudstjeneste hvis dette lar den sprikende forkynnelse av evangeliet fortsette, eller bare lykkes i å fjerne forskjellene ved å redusere innholdet av det kristne budskap.»

Seksjon III under Nairobi-møtet skal arbeide med «Dialog mellom religioner».

I det norske forberedelsesarbeidet inngår et notat med noen systematisk-teologiske refleksjoner til seksjonsmaterialet. I dette notat er det bl.a. påvist at fellesskapsbegrepet (community) som står sentralt i KVs dialogtenkning er mangetydig og ofte upresist. Det foreligger en rekke tolkningsmuligheter, som: kristent fellesskap, kirken, andre religiøse, kulturelle og ideologiske fellesskap, åndelige og religiøse samfunn generelt, nasjonalt-politisk fellesskap, moralsk-kulturelt livsmønster med bestemte verdier som f.eks. personlig frihet, samfunn til forskjell fra individ, verdenssamfunnet med vekt på internasjonalt samarbeid, interessefellesskap på tvers av religiøse, nasjonale og kulturelle grenser, et fellesskap av nasjoner. Dette omfattende meningsinnhold i hovedbegrepet fellesskap, vanskeliggjør samtalen. Heller ikke det annet hovedbegrep, dialog, er brukt på en presis måte. «Med tanke på den sentrale rolle som dialogen tillegges i menneskehetens felles søken, er det påfallende at deres karakter og innhold ikke er klarere utdypet. Både dens subjekt, metodiske egenart og mål er lite belyst,» heter det i notatet. Notatet konkluderer med at grunnlagsmaterialet for Nairobi-møtets seksjon III taler om Kristi og Den Hellige Ånds gjerning i religionene på en måte som er i strid med trinitetslæren, og at denne skjevhet henger sammen med en falsk oppfatning av skapelse og frelse, lov og evangelium. «Fra kristent hold kan det sies ja til et samarbeide på tvers av religionene om etiske spørsmål. Det må

imidlertid fastholdes at man i den sammenheng teologisk bestemt beveger seg på skapelsens, 1. trosartikkels eller lovens plan. Her dreier det seg om hva som er «det gode», og kirken kan og skal gi sitt bidrag til et nytt nasjonalt og internasjonalt ethos i lys av lovåpenbaringen i Guds ord. Men når det gjelder evangeliet, dreier det seg om «det som aldri kom opp i noe menneskes hjerte» (1 Kor.2,9), og dette budskap kan bare proklameres.»

Temaet her er «Søken etter fellesskap – Den felles søken av mennesker av forskjellig tro, kultur og ideologi.»

De øvrige tre seksjoner behandler alle temaer som dreier seg om kirkens sosial-etiske dimensjon, dens forhold til samfunnsmessige og politiske spørsmål som utdanning, frigjøring, urettferdige strukturer, menneskelig utvikling og kampen for livskvalitet.

Representativ for holdningen til disse spørsmål i de norske arbeidsgruppene er følgende utdrag fra rapporten til den gruppe som har arbeidet med seksjon VI om Menneskelig utvikling (Human development).

«Kirken kan ikke skille ut et åndelig område og si at økonomiske, sosiale og politiske spørsmål ikke angår kirken og den kristne. For flertallet av jordens mennesker, er det livsnødvendige spørsmål som reises i seksjon VI. Generalforsamlingen må derfor ikke bare snakke om dem, men bidra til at noe blir gjort med den skrikende urettferdighet i verdenssamfunnet. Vi som kommer fra et rikt land må først og fremst spørre hvordan vi selv er med å hindre utvikling i den fattige del av verden. Og lytte til dem vi er med å undertrykke ved vår privilegerte plassering i et verdenssystem av dominans og avhengighet.

Men det er med sorg vi konstaterer at dokumentene til seksjon VI synes å begrunne engasjementet for rettferd og utvikling i et syn på frelse som vi tror er i strid med Bibelen.

Vi kan ikke bidra til menneskers eller samfunns frelse ved våre forsøk på å fremme sosial rettferdighet. Frelse er Guds handling alene, gjennom Jesus Kristus.

Dokumentene synes å blande sammen menneskets handling og Guds handling. Men det er bare Gud selv som kan forme «the new humanity» i teologisk forstand. Dette vil først skje i det kommende gudsrike. Å si at kirken kan bidra «in the formation of the new . . . man, truly humanized by the Gospel of Jesus Christ» (s.29), er uttrykk for et urealistisk syn på syndens og den ondes makt i denne verden.

Kristi verk inspirerer til tjeneste for større rettferd mellom mennesker. Men slikt politisk og sosialt engasjement er først og fremst knyttet til ansvaret for å forvalte skaperverket til Guds ære. Å se

«human development» som en fortsettelse av frelsesverket, er å bryte med den felleskirkelige tradisjon som ble utformet i den apostoliske trosbekjennelse allerede i oldkirken. Skapertroen i 1. trosartikkel skyves ut av bildet, fordi 2. artikkel får for stor plass. Da står kirken i fare for å lage et annet evangelium.

Et utgangspunkt i skapertroen i 1. trosartikkel gjør det mulig å ta opp verdens store problemer på en mer almenmenneskelig basis. For ansvaret for Guds skaperverk gjelder alle, ikke bare de kristne. Det er mulig for kristne å samarbeide med ikke-kristne i sekulære politiske organer. Kirkens politiske engasjement bør fortrinnsvis foregå ved at enkeltkristne går inn i alminnelige politiske partier, organisasjoner og bevegelser.

Kirken som institusjon bør normalt begrense sin direkte politiske kaste etiske utfordringer inn på arenaen, og oppfordre kristne til å av kirkens egen praksis og plassering i samfunnet. Bare da kan kirken unngå å politisere evangeliet og det kristne fellesskapet.

Men det er viktig at kirken er åpen for kritikk av sin sosiale rolle, for at det ikke skal være for stor kløft mellom det kirken sier, det den gjør, og det den *er* i kraft av sine strukturer.

Kirken vil alltid ha en politisk funksjon, ved at den er i samfunnet også som en sosial størrelse. Men kirken skal ikke ha politisk makt, for bare en kirke under korset er en sann kirke. Her er dokumentene til seksjon VI uklare. For mye av det man mener kirken bør gjøre for å fremme «human development», forutsetter at kirken har politisk makt.

Av og til kan imidlertid kirken som institusjon bli tvunget til å handle direkte politisk: når kirken ser at Guds bud klart og udiskutabelt trækkes under fot av samfunnet, og som unntak hvor det er fattigdom på andre politiske organer.

Kirken har en viktig oppgave som opinionsdanner, i å reise debatt, kaste etiske utfordringer inn på arenaen, og oppfordre kristne til å slåss for rettferdighet. I en slik opinionsprosess har også generalforsamlingen sin viktigste oppgave. Siktepunktet for seksjon VI må være å få i gang diskusjon og bevisstgjøring innenfor kirkene, slik at kristne ser sitt alminnelige politiske ansvar, og slik at kirkene begynner å spørre hvordan de selv hindrer rettferdighet gjennom sine strukturer og sin praksis.

Generalforsamlingen bør gå inn for enkelte utvalgte prosjekter, av samme type som antirasisme-programmet, for å markere at den mener det den sier.

Dokumentene til seksjon VI viser dessverre bare spredte bilder av menneskehetens store problemer, uten å se dem i sammenheng og uten å peke klart på årsakene til problemene.

Kløften mellom rike og fattige i verden, mellom mektige og maktesløse, kan bare forstås om man tar utgangspunkt i en verdensstruktur hvor metropoler kontrollerer satelitter. Denne inndelingen i sentrum og periferi går mellom overutviklede og underutviklede land, men også innenfor det enkelte land igjen. Mønsteret bindes sammen ved en nær kontakt mellom sentrum i rike land og den lille eliten i fattige

land. Kristne må aktivt bekjempe et slikt mønster av dominans og avhengighet.

Norge er et av verdens rikeste land, og vil i de kommende år bli enda rikere fordi det er funnet store mengder olje utenfor landets kyst. Den norske regjeringen ser ikke ut til å ha betenkeligheter ved at vi i så stor grad bruker oljeinntektene på oss selv. De bør i større grad komme fattige land til gode. Men vel så viktig som større overføringer, er det at Norge stiller spørsmål ved vår egen plassering i en verdensøkonomi som utnytter u-land gjennom handelspolitikk og multinasjonale selskaper.

Den norske regjeringen ser heller ingen motsetning mellom Norges ressursforbruk og den ressursbruk som fortoner seg ansvarlig i en internasjonal sammenheng. Dette kan ikke være etisk holdbart, så lenge vi nordmenn forbruker langt mer pr. innbygger enn de aller fleste land i verden.»

Til slutt skal bare understrekes at alle rapporter som er sitert fra det norske forberedelsesarbeidet står i skrivende stund for de enkelte gruppers regning.

Men det er neppe grunn til å anta at forberedelseskonferansen med Mollomkirkelig Råd, Teologisk Nemnd og Komiteen for Internasjonale Spørsmål, vil komme til konklusjoner som i det vesentlige tegner en annen profil.

Når en ser alt forberedelsesmateriale under ett, er det grunn til å tro at mens misjonsteologien ble det mest fremherskende trekk i drøftelsene i Uppsala '68, vil enhetsspørsmålet rykke mer i forgrunnen i Nairobi. Skal visjonen fra stiftelses-møtet i Amsterdam i 1948, om en synlig kristen enhet, avstrefes av et mer humanistisk bestemt enhetsbegrep som tar sikte på å overbygge alle kløfter og motsetninger mellom religioner, ideologier, kulturer og politiske systemer? I så fall vil ikke bare fedrene fra Amsterdam bli sveket, men også alle dem som på tross av Kirkenes Verdensråds mange innebyggede svakheter og problemer har ment at organisasjonen er en historisk gitt mulighet til å virkeliggjøre den oppgave som påhviler alle kristne og alle kirker i fellesskap, nemlig sammen å vitne om Jesus Kristus som Herre og Frelser for alle mennesker.

Kirkenes Verdensråds videre kurs og dets rolle for kirkens enhet og misjon, er imidlertid ikke bare avhengig av godt forberedte delegater, men av alle deres forbønn som tror og bekjenner «en hellig alminnelig kirke», og som ser denne kirke ikke bare som en gave men også som en oppgave. Av disse finnes det mange også i Den norske kirke.